

"המשקפיים של מוטי" – מנהיגות של ענווה ועשייה

לאור דמותו של רס"ן מוטי שמיר ז"ל

כתיבת מערך השיעור: אבישי מזרחי - רשת אמי"ת

קהל יעד: כיתות י"א-י"ב | משך זמן: 45-50 דקות | עזרים: מצגת, דפי מקורות (נספח), פתקים, ארבעה שלטים לפינות הכיתה.

חלק א': מבוא - רציונל פדגוגי (למורה)

השיעור נועד להפגיש את התלמידים עם דמותו של מוטי שמיר לא רק כ"גיבור מלחמה" אלא כאישיות שעיצבה את עצמה מתוך בחירה מודעת במידות של ענווה ונועם. עבור בני נוער לקראת גיוס, מוטי מציג מודל של "מנהיגות משרתת" – כזו שאינה זקוקה ל"לייקים" או גינוי כבוד כדי להוביל. המטרה המרכזית: להעביר את התלמיד מתהייה על גבורת רגע (היציאה לקרב ללא צו 8) להבנה שגבורה היא תוצאה של אורח חיים וערכים יומיומיים.

רקע על הדמות (תמצית למורה): מוטי שמיר, נולד בט' בחשוון תשנ"ד, ביישוב אלקנה, התחנך בישיבה התיכונית כפר גנים ובמכינת 'עוצם'. מוטי שירת בחטיבת גולני בה התקדם מחייל עד מפקד פלוגה בסיירת גולני. הוא התאפיין בענווה, חכמה, נועם וצניעות, וחייליו כינו אותו "אבא מוטי". בבוקר שמחת תורה, בהיותו בחופשת לימודים, עלה מוטי על מדיו, נטל את אקדחו האישי ויצא לקיבוץ רעים. הוא ניהל קרבות מבית לבית, ולאחר שנפצע פשט את אפודו והעבירו לחבר – ונפל. רעייתו רויתל ספדה לו: "שמת את טובת הכלל לפני טובתך האישית, כך גם במותך".

חלק ב': מהלך השיעור

1. טבעת רגשית: "קול המצפון" (10 דקות)

מתודה: משחק תפקידים מבוסס "קול המצפון".

הסיטואציה: בוקר שמחת תורה בחוות יאיר. מוטי שומע שיש אירוע בדרום. הוא לא מגויס, אשתו בהריון מתקדם ויש ילד קטן בבית. תלמיד אחד משחק את מוטי המתארגן ליציאה. תלמיד שני עומד מאחוריו ומייצג את "המצפון" או את הדיאלוג הפנימי שלו (לסירוגין הקול שמושך להישאר והקול שמושך לצאת).

שאלות לשיח:

- מדוע היה למוטי כל כך חשוב לחזור לקחת את הכומתה ("כי אני מגולני")? מה מסמלת הכומתה עבורו ברגע כזה?
- מה גורם לאדם להגיד לאמו "אמא, את לא מבנה כלום" ולצאת לאש עם אקדח אישי בלבד?

2. טבעת הערך: לימוד מעמיק בפרשנות "פרקי בנים" (15 דקות)

מתודה: למידה מונחית בדף מקורות (חברותות). התלמידים ילמדו את הסיטקה: "בענווה, בחכמה, בנועם, בצניעות – מתוקף זה אנחנו באים לכל דבר".

א. ענווה וצניעות: "ענווה אינה ביטול העצמי... היא הכרה עמוקה בערך עצמי ללא תלות בצורך באישור חיצוני". פתיחת מושגים: ענווה לעומת שפלות; צניעות כפניות להקשיב למציאות ללא הפרעת האגו.

- שאלת הבנה: כיצד הענווה מאפשרת למנהיג "לראות את חייליו כבני אדם לפני שראה בהם פקודים?"
- ב. חכמה ונועם: "חכמה היא שילוב בין בינת הראש לבינת הלב... נועם הוא השקפת עולם המאסת בכוחנות ובדורסנות". פתיחת מושגים: נועם ככלי לבניית גשרים; חכמה כיכולת להבחין בין עיקר לטפל בלחץ.
- שאלת העמקה: איך אפשר לפעול ב"נועם" וב"מצוינות קפדנית" בעת ובעונה אחת בשדה הקרב?

3. טבעת הזהות: "גרף הדעות – הערך שמאתגר אותי" (10 דקות)

מתודה: מיצוב במרחב ("הצבעה ברגליים").

המורה תולה 4 שלטים בפינות הכיתה: ענווה, חכמה, נועם, צניעות. כל תלמיד נעמד פיזית ליד הערך שהכי מאתגר אותו ליישם ביומיום שלו. בכל פינה, התלמידים שהתקבצו משתפים זה את זה מדוע ערך זה קשה להם, ונציג מכל פינה מציג למליאה. שאלת מפתח: "באיזה תחום בחיים שלי הייתי רוצה להרכיב את 'המשקפיים של מוטי' ולפעול מתוך נועם במקום מתוך כוח?"

4. טבעת האחריות: "פשוט תעשו" (8 דקות)

מתודה: משימת פעולה אקטיבית.

מוטי לא היה איש של מילים אלא של מעשים קטנים (מתן שעון אישי לחייל, עזרה במעבר דירה). המורה מציג את הסטיקר: "תהיו מוטי! פשוט. תעשו". כל תלמיד מגדיר מעשה קטן אחד של 'נועם' או 'עשייה' שהוא מתחייב לבצע ב-24 השעות הקרובות.

5. משימת חתימה: מכתב למשפחה.

כל תלמיד כותב מכתב אישי קצר למשפחתו של מוטי שמיר ז"ל (לרויטל, לביא ואורי): ספרו להם מה למדתם מדמותו, ומה הייתם רוצים לאמץ באורחות חייכם מתוך מה שלמדתם עליו.

חלק ג': נספח – דף מקורות מונחה לחברותות

תחנה 1: על ענווה וצניעות

"ענווה אינה נובעת מתחושת שפלות או מחוסר בהערכה עצמית. ענווה היא הכרה עמוקה בערך עצמי ללא תלות בצורך באישור חיצוני... ענווה מאפשרת לאדם שלא לעשות מעצמו עניין, כך הוא נכון להושיט יד ולסייע לכל נזקק ונצרך." (מתוך הפרשנות ב'פרקי בנים')

- מקור השראה: "ענווה אינה לחשוב פחות על עצמך, אלא לחשוב על עצמך פחות." (ריק וורן)
- שאלה לדין: האם בחברה של היום (רשתות חברתיות, צורך בפרסום) ענווה נתפסת כחוזק או כחולשה? הסבירו לאור דמותו של מוטי.

תחנה 2: על חכמה ונועם

"נועם אינה מידה אלא השקפת עולם. גישה המאסת בכוחנות ובדורסנות... השימוש בנועם מאפשר בניית גשרים בין אנשים וקהילות שונים." (מתוך הפרשנות ב'פרקי בנים')

- מקור השראה: "בדרך עדינה, אתה יכול לזעזע את העולם." (מהטמה גנדי)
- שאלה לדין: מוטי יצא מחוות יאיר (יישוב דתי בשומרון) להגן על קיבוץ רעים (קיבוץ חילוני בעוטף). איך ערך ה"נועם" וה"אחדות" שביקש ("שתהיה אחדות בעם") באו לידי ביטוי במעשה הזה?

תחנה 3: סיפור השעון – ענווה בפעולה

"ביומו הראשון בצבא, המפקד כעס על אחד החיילים שלא עמד בזמנים כי לא היה לו שעון. מוטי נתן לו את השעון שקיבל במתנה לגיוס ואמר: 'בטעות קניתי לעצמי שניים, קח לך'."

- שאלה: מדוע מוטי בחר להמציא ש"קנה בטעות שניים" ולא פשוט אמר שהוא נותן מתנה? מה זה מלמד על הצניעות שלו?

